

Шестерняк М. М.

кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту
Західноукраїнський національний університет

Данькових Н.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ІННОВАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗМІЦНЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ESG-ПІДХОДІВ

У сучасних умовах цифрової трансформації та глобалізації фінансових ринків питання модернізації аудиторської діяльності України набуває особливої актуальності. Ефективний аудит виступає ключовим інструментом забезпечення прозорості, підзвітності та довіри до системи управління публічними фінансами. Міжнародний досвід показує, що технологічні інновації – від аналітики великих даних до штучного інтелекту – істотно посилюють якість аудиторських процедур, а інтеграція принципів сталого розвитку розширює функціональні межі аудиту та підвищує його стратегічну значущість.

В Україні упродовж останніх років спостерігається поступова модернізація аудиторської сфери: гармонізація законодавства з нормами Європейського Союзу, впровадження Міжнародних стандартів аудиту (ISA), розвиток інфраструктури нагляду та сертифікації, запуск формату XBRL для фінансової звітності [1]. Разом з тим, за оцінкою Європейської комісії, галузь і надалі потребує суттєвого підсилення інституційної незалежності, цифровізації процесів, підвищення прозорості та модернізації механізмів державного нагляду [2].

Останніми роками Україна здійснила значні кроки у напрямі формування сучасного правового середовища аудиторської діяльності. Упровадження Міжнародних стандартів аудиту [3], створення органів нагляду за якістю аудиторських послуг та поступова гармонізація законодавства з Директивами ЄС створюють фундамент для подальшого розвитку галузі.

Однак, зберігаються проблеми, що стримують повну відповідність європейським практикам. До них належать:

- обмежена фінансова й інституційна незалежність аудиторських органів;
- фрагментарність законодавчої бази;
- повільна інтеграція цифрових стандартів у нормативні вимоги.

Вирішення цих проблем потребує постійного оновлення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [4], закріплення гарантій незалежності Рахункової палати України та Державної аудиторської служби України, а також подальшої гармонізації з міжнародними стандартами INTOSAI [5] та вимогами Європейського Союзу. Такі зміни сприятимуть підвищенню об'єктивності перевірок і зменшенню ризику політичного впливу.

Цифрова трансформація є ключовим вектором розвитку аудиту у світі. У провідних країнах успішно функціонують системи e-audit, автоматизовані інструменти аналітики великих даних, алгоритми машинного навчання для виявлення аномалій у фінансовій звітності та системи з високим рівнем кіберзахисту.

В Україні фундаментом для цифрового аудиту стало запровадження єдиного електронного формату подання звітності XBRL [1], що забезпечує структурованість та уніфікованість даних. Однак, подальший розвиток потребує:

- впровадження національної системи електронного аудиту;
- розширення застосування аналітичних платформ та модулів прогнозування ризиків;
- автоматизації процесів збору й обробки фінансової інформації;

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

- цифровізації процедур державного фінансового контролю.

Створення таких інструментів дозволить підвищити точність перевірок, знизити трудомісткість процедур, прискорити формування аудиторських висновків та мінімізувати людський фактор.

Якість аудиторського процесу значною мірою залежить від рівня підготовки та професійної етики аудиторів. Наразі в Україні спостерігається дефіцит висококваліфікованих спеціалістів, що обмежує впровадження новітніх технологій та сучасних методик аналізу.

Підвищення конкурентоспроможності аудиторської професії передбачає:

- розширення програм міжнародної сертифікації;
- інтеграцію навчальних модулів IFAC, NIK, ІСПРА;
- створення національної платформи безперервного професійного розвитку;
- упровадження STEM- та digital-компетенцій у програми підготовки аудиторів.

Такі заходи сприятимуть формуванню інноваційного кадрового потенціалу, здатного працювати в умовах цифрової економіки.

Прозорість і відкритість є ключовими характеристиками ефективної системи аудиту. У країнах ЄС поширеною є практика оприлюднення результатів державних аудитів, регулярні звіти перед суспільством і незалежними інституціями, що значно підвищує довіру громадськості.

Для України важливими напрямками є:

- упровадження обов'язкової публікації результатів державних аудитів;
- забезпечення доступу громадськості до аудиторських звітів;
- розвиток механізмів громадського контролю;
- формування культури підзвітності у сфері публічних фінансів.

Підвищення рівня прозорості сприятиме зміцненню довіри до системи державного аудиту та ефективнішому контролю за використанням публічних коштів.

У світі стрімко зростає значення нефінансової звітності, зокрема екологічних, соціальних та управлінських показників (ESG). Європейські стандарти ESRS, вимоги Директиви CSRD та рамкові рекомендації GRI стають обов'язковими для значної кількості компаній.

Україна, зважаючи на курс на євроінтеграцію, має забезпечити впровадження ESG-аудиту, який включатиме:

- оцінку впливу діяльності підприємств на екологічні та соціальні фактори;
- аналіз ефективності корпоративного управління;
- перевірку нефінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів;
- формування рекомендацій щодо підвищення стійкості бізнес-практик.

ESG-аудит здатен стати визначальним інструментом оцінки стратегічної ефективності підприємств, особливо у контексті відбудови України.

Синергія між державними та приватними аудиторами є важливою умовою формування якісного та інноваційного ринку аудиторських послуг. Обмін найкращими практиками, спільні навчальні програми, професійні дискусійні платформи та методичні розробки сприятимуть підвищенню рівня компетентності фахівців та якості перевірок.

На міжнародному рівні активно функціонують моделі публічно-приватного партнерства в аудиті, що забезпечують ефективний баланс державного контролю та ринкових механізмів. Україна також має потенціал для розвитку подібних форматів співпраці.

Модернізація аудиторської діяльності України є стратегічною передумовою для підвищення ефективності державного фінансового контролю, зміцнення інституційної спроможності та забезпечення прозорості управління публічними ресурсами.

Інституційне посилення контролюючих органів, оновлення нормативно-правової бази, цифровізація аудиторських процесів, розвиток кадрового

потенціалу, інтеграція ESG-підходів та розширення публічності аудитів формують комплексну модель реформування галузі. Реалізація цих напрямів забезпечить відповідність української системи аудиту міжнародним стандартам ISSAI та сприятиме інтеграції у світовий професійний простір.

Таким чином, інноваційна трансформація аудиту стає невід’ємним елементом створення прозорої, стійкої та ефективної системи державного та корпоративного управління, що відповідає сучасним глобальним викликам і європейським вимогам.

Список використаних джерел

1. Press and information team of the Delegation to UKRAINE. EU-project supports the implementation of EU practices for accounting, financial reporting and audit in Ukraine. Delegation of the European Union to Ukraine. Kyiv, June 10, 2025. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-project-supports-implementation-eu-practices-accounting-financial-reporting-and-audit-ukraine_en?utm_source=chatgpt.com
2. Commission Staff Working Document. *Ukraine 2024 Report. Accompanying the document: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2024 Communication on EU enlargement policy.* European Commission. Brussels, 30.10.2024. SWD (2024) 699 final. URL: <https://me.gov.ua/file/26b46d87-bbab-4c21-bcba-d66ea4015493>
3. Міжнародні стандарти аудиту. *Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2021 року. Частина I, Частина II, Частина III.* URL: https://mof.gov.ua/uk/international_quality_control_standards_quality_management_audit_review_other_assurance_and_related_services-779 (дата звернення 12.11.2025 р.)

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

4. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 20.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
5. INTOSAI. *Офіційний сайт*. URL: <https://www.intosai.org/ru/index.html>